

ISSN: 1303-9407

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
YAYINLARINDAN**

**ALMAN DİLİ
VE
EDEBİYATI
DERGİSİ
XXXII**

STUDIEN ZUR DEUTSCHEN SPRACHE UND LITERATUR

**Herausgegeben von der
Abteilung für deutsche Sprache und Literatur
an der Philosophischen Fakultät
der Universität Istanbul**

İSTANBUL – 2014/2

Alman dili ve edebiyatı dergisi = Studien zur deutschen Sprache und
Literatur.-- İstanbul : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1954-
c.: şkl., tbl.; 24 cm.

Yılda 2 sayı

ISSN 1303-9407

Elektronik ortamda da yayınlanmaktadır:

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/iuaded>

1. ALMAN EDEBİYATI. 2. ALMAN DİLİ. 3. DİLBİLİM.

İLBEY MATBAA KAĞIT REKLAM ORG. MÜC. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Tel: 0 212 417 92 92

Adres : Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi No:3 NB3

Topkapı-Zeytinburnu İSTANBUL

ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI DERGİSİ 32: 2014/2
STUDIEN ZUR DEUTSCHEN SPRACHE UND LITERATUR 32: 2014/2

Yazı İşleri Sorumlusu/Redaktionsleitung:
Prof. Dr. Canan Şenöz-Ayata

Yayın Kurulu/Redaktionsrat:
Prof. Dr. Mahmut Karakuş, Prof. Dr. Canan Şenöz-Ayata, Doç. Dr. Ersel Kayaoğlu,
Doç. Dr. Arsun Uras-Yılmaz, Yard. Doç. Dr. Şebnem Sunar

Editör/Editor:
Doç. Dr. Ersel Kayaoğlu

Düzeltili/Korrekturlesen:
Ar. Gör. İrem Atasoy

ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI DERGİSİ
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nın hakemli yayın organıdır.

Die Zeitschrift
STUDIEN ZUR DEUTSCHEN SPRACHE UND LITERATUR
ist das begutachtete Publikationsorgan
der Abteilung für deutsche Sprache und Literatur an der Universität Istanbul

Hakemler/Begutachter:

Prof. Dr. Nazan Aksoy, Prof. Dr. Gürsel Aytaç, Prof. Dr. Şener Bağ, Prof. Dr. Kristin Bührig, Doç. Dr. Leyla Coşan, Prof. Dr. Nergis Daş-Pamukoğlu, Prof. Dr. Manfred Durzak, Prof. Dr. Kasım Eğitim, Prof. Dr. Yedigir Eğitim, Prof. Dr. Sakine Erüz, Prof. Dr. Ortrud Gutjahr, Doç. Dr. Zehra Gülmüş, Prof. Dr. İbrahim İlkhan, Prof. Dr. Mahmut Karakuş, Prof. Dr. Nevzat Kaya, Doç. Dr. Ersel Kayaoğlu, Prof. Dr. Onur Bilge Kula, Prof. Dr. Nedret Kuran-Burçoğlu, Prof. Dr. Turgay Kurultay, Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcı, Prof. Dr. Norbert Mecklenburg, Prof. Dr. Esra Melikoğlu, Prof. Dr. Güler Mungan, Hans-Christoph Graf v. Nayhauss, Prof. Dr. Şeyda Ozil, Prof. Dr. Yılmaz Özbek, Prof. Dr. Kadriye Öztürk, Prof. Dr. Ali Osman Öztürk, Prof. Dr. Nuran Özyer, Prof. Dr. Tülin Polat, Prof. Dr. Angelika Redder, Prof. Dr. Hüseyin Salihöğlu, Doç. Dr. Ahmet Sarı, Prof. Dr. Acar Sevim, Prof. Dr. Şârâ Sayın, Prof. Dr. Zeynep Sayın, Yard. Doç. Dr. Şebnem Sunar, Prof. Dr. Canan Şenöz-Ayata, Prof. Dr. Nilüfer Tapan, Doç. Dr. Zeki Uslu, Prof. Dr. Cemal Yıldız, Prof. Dr. Semahat Yüksel

İletişim/Kontakt:
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Ordu Cad. No: 6
34459 Beyazıt, İstanbul

<http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/almandili>
Elektronik posta/E-Mail: almandil@istanbul.edu.tr

Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi ASOS indeksinde taranmaktadır.
Die Zeitschrift ist eingetragen im ASOS-Index
unter <http://asosindex.com/journal-view?id=17>

İÇİNDEKİLER / INHALT

Sunuş / Vorwort

Canan Şenöz-Ayata

**Einleitung in den Thementeil:
Mehrsprachigkeit in der Wissenschaft**

1-3

Valeria Tscherniavskaia

**Kommunikation in der Wissenschaft: Ein Plädoyer für
Mehrsprachigkeit**

5-15

Sergey Nefedov

**Fachsprache 'Linguistik' in der universitären
Kommunikation: explizite und implizite Autorisierung
sprachwissenschaftlicher Texte**

17-33

Antonie Hornung

**Wissen referieren in der Fremdsprache Deutsch – Tesina und
mündliche Präsentation als erste Schritte zum kritischen Denken?**

35-56

Arne Krause / Gabriella Carobbio

**Sprachliche Verfahren der Vermittlung
naturwissenschaftlichen Wissens in Physik-Vorlesungen:
deutsch-italienische Perspektiven**

57-71

Barış Konukman

**Bezugnahmen in wissenschaftlichen Texten und die Produktion von
Mehrstimmigkeit: Eine deskriptive Analyse von deutschen und türkischen
Fachzeitschriftenartikeln aus der Betriebswirtschaft**

73-90

TANITMA / BESPRECHUNG

Şeyda Ozil

Şenöz-Ayata, Canan: *Bilimsel Metin Üretimi*

93-96

İrem Atasoy

Diskursanalyse interdisziplinär

97-101

Sunuş/Vorwort

Bilimsel alanda İngilizcenin lingua franca olarak egemenliğini sürdürmesine karşın diğer dillerde de bilimsel metin üretmek oldukça önem taşır. Çünkü dil salt bilgi iletmeye yarayan bir araç değildir. Bilginin oluşturulması ve işlenmesi süreçlerinde etkin bir işleve sahiptir. Her ne kadar İngilizce yayın yapmak bilimciler açısından uluslararası alanda tanınırlığı arttırsa da bilimsel alanda yalnızca İngilizceyi kullanmak diğer bilimsel dillerin gelişimini olumsuz yönde etkiler. Bilimsel üretim, kullanılan dil ve bu dilin bilimsel kültürüyle sıkı bir ilişki içinde olduğundan düşünce çeşitliliğinin ve araştırmalarda yaratıcılığın sürdürülebilmesi için her ülkenin kendi dilinde bilimsel yayın yapması ve bilimsel alanda çok dilliliğinin yaşatılması son derece önemlidir. Anadilde bilim yapmak, yeni bilimsel terimler yaratmaya, kullanılan dilin bilimsel açıdan geliştirilmesine ve bilimsel üretimin arttırılmasına katkı sağlar. Değişik dillerdeki metin ve söylem türlerine yönelik kültürlerarası ve diller arası çalışmalarda bilimsel alanda daha iyi iletişim kurmaya ve çok dilliliğin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu bağlamda dergimizin 2014 yılı ikinci sayısında bilimde çok dillilik konusuna yer verdik. Bu dosyamız, Almanya, İtalya, Rusya ve Türkiye’den bilimcilerin kaleme aldığı beş yazıdan oluşuyor. Yazılarda dilin bildirişimsel ve bilişsel özellikleri, bilimsel metinlerin ait oldukları disipline bağlı özellikleri gibi konuların ele alınmasının yanı sıra bilimsel metin ve söylemlere yönelik diller ve kültürlerarası karşılaştırmalar da yer alıyor. Dosyanın “Kommunikation in der Wissenschaft: Ein Plädoyer für Mehrsprachigkeit“ (“Bilimsel İletişimde Çok Dillilik”) başlıklı ilk yazısında, Valeria Tscherniavskaia bilimsel söylemdeki kültürel farklılıklara odaklanıyor. Küreselleşen dünyada İngilizcenin bilim alanında baskın bir yer edinmesine karşın bilimsel dilin yalnızca İngilizceye indirgenemeyeceği tezini öne sürüyor. Bu tezini bilgi üretiminin bilişsel bir süreç olduğunu ve bu sürecin içinde yaşanan dilin düşünme gelenekleri ve biçimleri tarafından belirlendiğini örneklerle kanıtlıyor.

Sergey Nefedov ise bildirişimsel ve işlevsel bir yaklaşımla bilimsel disiplinin akademik metinlerdeki dil kullanımına etkisini uygulamaya dayalı bir çalışmayla gösteriyor. Dilbilim alanındaki Almanca makale, tez ve kitap bölümlerinden oluşan metinlerde, yazarın kendisine örtük ve açık dilsel

ifadelerle nasıl gönderimde bulunduğunu inceliyor. İncelemenin ortaya koyduğu sonuçlar, Harald Weinrich'in bilimsel metinlerin temel özelliği olan nesnellikle bağlantılı olarak ifade ettiği 1. tekil kişiye yönelik dilsel ifadelerden kaçınma yasağına (“ben yasağına”) uyulmadığını gösteriyor. Almanca dilbilim metinlerinde yazarlar yer yer “ben” diyerek metin içinde doğrudan kendine gönderimde bulunuyor. Dilbilimciler makalelerinde kendi bulunduğu eylemler hakkında bilgi verirken ve okuru metin içinde belli bölümlere yönlendirirken “ben” kullanımına yer veriyorlar.

Bu makaleyi izleyen diğer iki çalışma, Antonie Hornung'un ve Gabriella Carobbio/Arne Krause'nin çalışmaları, 2011-2014 yılları arasında gerçekleştirilen ve Volkswagen Vakfı tarafından desteklenen “euroWiss – linguistische Profilierung einer europäischen Wissenschaftsbildung” (“Avrupa Bilim Eğitimi'nin Dilbilimsel Profili”) adlı proje kapsamında oluşturulmuştur. Bu proje çerçevesinde Antonie Hornung, Modena Üniversitesi'nde yabancı dil olarak Almanca Öğretimi Bölümü öğrencileriyle üniversite öğrenimlerinin ilk yılında Almanca bilimsel ödev yazma ve sunma çalışmaları gerçekleştirmiştir. Hornung, İtalyan öğrencilerin farklı dilbilim konularında yazdıkları bilimsel ödevleri ve sözlü sunumları inceleyerek Almanca bilimsel metin üretiminde başarı sağlamak için yalnızca yabancı dile hakim olmanın yetmediğini belirlemiştir. Bu çalışma başarılı metinler üretmenin yolunun yalnızca iyi bir yabancı dil edincine sahip olmaktan geçmediğini, bunun yanı sıra bilimsel bilgileri art arda sıralamak yerine elde edilen bilgilere eleştirel olarak yaklaşma, kanıtlama ve temellendirme gibi temel işlemlerin öğretilmesi gerektiğini göz önüne sermiştir. Ayrıca İtalyan üniversitelerinde bilimsel iletişim biçimi olarak sözlü sınavlar ağır bastığından öğrencilerin Alman üniversitelerinde bilimsel açıdan çok önem taşıyan yazılı ödev üretme konusunda eğitim almaları gerektiği de gösterilmiştir.

Yukarıda sözü edilen projeden elde edilen verilerden yola çıkan Gabriella Carobbio ve Arne Krause İtalya ve Almanya'daki Fiziğe Giriş derslerindeki sözlü iletişim biçimlerini bildirişimsel ve işlevsel yaklaşıma dayalı olarak inceleyerek iki ülke arasında derslerin işleniş biçimi ve sınıf içi iletişim biçimlerinin benzerlik gösterdiğini belirlemişlerdir. Bu benzerliği, başlangıç aşamasındaki derslerin özellikle bilimsel disiplinin oldukça etkisi altında olmasına dayandırmışlardır. Adı geçen bilimciler her iki ülkede Sosyoloji alanında verilen derslerde benzerlikten çok farklılıklar saptadıklarını da belirtmişlerdir. Dosya, Barış Konukman'ın ekonomi alanındaki Türkçe ve Almanca bilimsel metinlerde alıntılama ve referans gösterme biçimlerine ilişkin karşılaştırmalı çalışmayla son buluyor. Konukman'ın yaptığı çözümlemeden elde ettiği önemli bir sonuç Almanca metinlerde alıntı ve referans göstermeye

Türkçe metinlerden daha çok yer verilmesi. Alman bilimciler bu tür bir uygulamayla çalışmalarını kendi bilimsel disiplinleri içinde belli bir çerçeveye oturtmak istiyorlar. Türk bilimciler ise Alman bilimciler göre daha fazla bir biçimde alıntıladıkları yazarların metin içinde adlarını olduğu gibi belirterek üretilen bilgiden çok o bilgiyi üreten kişiyi ön plana çıkarıyorlar.

Konu bölümünü iki tanıtım yazısı izliyor. Şeyda Ozil, 2014 yılında yayınlanmış olan *Bilimsel Metin Üretimi* başlıklı kitabı tanıtıyor. İrem Atasoy ise 2014 Ağustos ayında Almanya'da DAAD tarafından düzenlenen "Diskursanalyse interdisziplinär" (Disiplinlerarası Söylem Çözümlemesi) konulu yaz akademisinin tanıtımını yapıyor.

Yayın Kurulu adına

Prof. Dr. Canan Şenöz-Ayata